

Sygn. akt I ACa 725/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Mieczysław Brzdąk
Sędziowie :	SA Lucyna Świdorska-Pilis SO del. Tomasz Tatarczyk (spr.)
Protokolant :	Magdalena Bezak

po rozpoznaniu w dniu 9 grudnia 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa R. P.

przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z dnia 28 kwietnia 2015 r., sygn. akt I C 229/14

- 1) oddala apelację;
- 2) zasądza od pozwanej na rzecz powoda 1 800 (tysiąc osiemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Tomasz Tatarczyk	SSA Mieczysław Brzdąk	SSA Lucyna Świdorska-Pilis
---------------------------	-----------------------	----------------------------

Sygn. akt I ACa 725/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej zasądził od pozwanej na rzecz powoda z tytułu zadośćuczynienia 42 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 r., oddalił powództwo w pozostałej części, nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa 2 360 zł z tytułu kosztów sądowych, zasądził od pozwanej

na rzecz powoda 2 417 zł z tytułu kosztów procesu. Sąd ustalił, że w dniu (...) w B. doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego śmierć poniosła I. P., matka powoda. Kierujący pojazdem marki T. J. D. naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym i doprowadził do potrącenia pieszej I. P.. W konsekwencji doznanych obrażeń matka powoda zmarła. J. D. w chwili zdarzenia związany był z pozwaną umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego. Pozwana wypłaciła powodowi z tytułu zadośćuczynienia 8 000 zł. W chwili śmierci I. P. liczyła 64 lata. Posiadała troje dorosłych dzieci. Zamieszkiwała wraz z mężem w lokalu składającym się z jednego pokoju z aneksem kuchennym. Otrzymywała świadczenie emerytalne wynoszące około 1 400 zł miesięcznie, mąż nadużywał alkoholu, nie pracował, pozostawał na jej utrzymaniu. Powód pomieszkiwał u matki. W okresie wcześniejszym kilkakrotnie przebywał w zakładach karnych, odbywanie ostatniej kary pozbawienia wolności ukończył w 2012 r. Z trojga dzieci I. P. powód przysparzał matce najwięcej zmartwień, jednocześnie otrzymywał od matki największe wsparcie. Nie ułożyło się pozytywnie życie osobiste powoda, jego pierwszy związek małżeński, z którego pochodzi troje dzieci, rozpadł się. I. P. pomagała w wychowaniu i utrzymaniu dzieci powoda w okresie kiedy powód odbywał karę pozbawienia wolności. Odwiedzała syna w zakładach karnych, czyniła też starania aby powód powrócił do organizacji religijnej (...), z której został wydalony w związku z nadużywaniem alkoholu i niewłaściwym zachowaniem. Po wyjściu z zakładu karnego powód mieszkał w lokalu gospodarczym w piwnicy, gdzie urządził sobie pokój, do mieszkania matki przychodził na posiłki, tam kąpał się i korzystał z toalety. W grudniu 2012 r. powód podjął pracę. Zaczął uczęszczać na zebrania (...) i na początku 2013 r. został przyjęty do organizacji. Tam poznał obecną żonę, w marcu 2014 r. ponownie wstąpił w związek małżeński. Z tego związku w (...) urodziło się dziecko. Śmierć matki była dla powoda tragicznym przeżyciem. Powód pożegnał się z ciałem matki w prosektorium, przeżycia z tym związane spowodowały u niego dodatkowy wstrząs psychiczny. Po śmierci matki powód ponownie zaczął popijać, w 2013 r. wraz z żoną został wykluczony z organizacji (...) z uwagi na złamanie reguł religijnych obowiązujących w tej organizacji. Po zawarciu związku małżeńskiego oboje ponownie zostali przyjęci do zgromadzenia. Śmierć matki wywołała u powoda stan napięcia, przygnębienia i rozstroju emocjonalnego pod postacią zaburzeń adaptacyjnych. U powoda występują również zaburzenia osobowości. Powód przeżywał etap żałoby będący naturalnym procesem po śmierci osoby bliskiej. Przeżywanie żałoby nie spowodowało uszczerbku na zdrowiu powoda. Nie doszło do spadku jego aktywności życiowej. Powód zajmuje się sprawami gospodarstwa domowego, opieką nad dzieckiem, dorabia w pracach budowlanych. Śmierć matki nie skutkowała rozluźnieniem więzi rodzinnych powoda. Rodzeństwo powoda łączy dobre relacje, utrzymuje kontakty między sobą i z ojcem. Sąd wskazał, że podstawę prawną odpowiedzialności pozwanej za skutki wypadku, w wyniku którego śmierć poniosła matka powoda, stanowi art. 822 k.c. Zgodnie z art. 446 § 4 k.c. sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Świadczenie to ma na celu kompensację doznanej krzywdy, złagodzenie cierpienia wywołanego śmiercią osoby bliskiej i pomoc osobie pokrzywdzonej w dostosowaniu się do zmienionej rzeczywistości. Nie miał Sąd wątpliwości co do tego, że powodowi, którego łączyła z matką silna i pozytywna więź, roszczenie takie przysługuje. Ustalając wysokość należnego powodowi zadośćuczynienia Sąd uwzględnił wyjątkowo silne więzy łączące powoda z matką. Podkreślił, że matka była dla powoda osobą bardzo ważną w życiu, zawsze mógł liczyć na jej wsparcie i pomoc, zwłaszcza że w swoim burzliwym życiu często tej pomocy potrzebował. Matka odegrała też ważną rolę w życiu religijnym powoda, pomogła mu powrócić do organizacji religijnej. Krzywda wywołana śmiercią matki jest jedną z najbardziej dotkliwych a rozmiar tej krzywdy zależy od rodzaju i siły więzów rodzinnych oraz roli pełnionej w rodzinie przez matkę. Uwzględniwszy ustalone w sprawie okoliczności doszedł Sąd do przekonania, że adekwatne do rozmiaru doznanej przez powoda krzywdy będzie zadośćuczynienie w kwocie 50 000 zł. Ponieważ pozwana wypłaciła powodowi z tytułu zadośćuczynienia 8 000 zł, w wyroku zasądził Sąd od niej na rzecz powoda dalszą kwotę 42 000 zł. Roszczenie przewyższające tą sumę, jako wygórowane, oddalił. O odsetkach orzekł w oparciu o art. 363 § 2 i 481 § 1 k.c., zasądził je od dnia zgłoszenia w tym zakresie żądania przez powoda. O kosztach procesu rozstrzygnął po myśli art. 100 k.p.c. oraz art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

W apelacji pozwana zarzuciła naruszenie prawa materialnego - art. 446 § 4 k.c. poprzez zasądzenie rażąco wysokiej kwoty zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, mimo iż jest sprzeczna z przyjętymi w orzecznictwie sądów powszechnych kryteriami ustalania wysokości zadośćuczynienia z tytułu śmierci osoby bliskiej, art. 481 i 817 k.c. poprzez niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że pozwana pozostawała w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia na rzecz powoda, podczas gdy wysokość zadośćuczynienia ustalana jest na dzień zamknięcia rozprawy, zatem pozwana

pozostaje w zwłoce od dnia, w którym ustalono wysokość świadczenia, art. 6 k.c. poprzez uznanie, iż powód wykazał rozmiar krzywdy przez niego doznanej uzasadniający zasądzenie zadośćuczynienia w kwocie przewyższającej 22 000 zł, naruszenie prawa procesowego - art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na przyjęciu, iż materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, w tym w szczególności opinia biegłego z zakresu psychiatrii i psychologii, uzasadnia zasądzenie świadczenia przewyższającego 22 000 zł. W oparciu o te zarzuty skarżąca domagała się zmiany wyroku poprzez oddalenie powództwa ponad kwotę 22 000 zł i stosowną zmianę orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu, zasądzenia od powoda kosztów postępowania apelacyjnego lub uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego są prawidłowe, znajdują oparcie w zebranych dowodach.

Nietrafnie zarzuca apelacja naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., skoro nie podważa faktów ustalonych przez Sąd pierwszej instancji lecz ocenę co do tego, że ustalone w sprawie okoliczności uzasadniały przyznanie powodowi zadośćuczynienia w sumie 50 000 zł.

Chybiony jest również zarzut apelacji naruszenia art. 6 k.c. Przepis ten dotyczy rozkładu ciężaru dowodu, obowiązkiem udowodnienia faktu obciąża osobę, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Pozwana nie twierdzi, że sąd orzekający wadliwie wskazał stronę zobowiązaną do udowodnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy lecz ponownie kwestionuje ocenę, iż ustalone okoliczności uzasadniły zasądzenie dalszego zadośćuczynienia w kwocie przewyższającej 22 000 zł., co nie należy do materii objętej dyspozycją art. 6 k.c.

Niesporna była zasada odpowiedzialności pozwanej za skutki zdarzenia. Następstwem zdarzenia, które spowodował posiadacz pojazdu w związku z ruchem tego pojazdu była śmierć matki powoda, posiadacz pojazdu jest wobec tego obowiązany do odszkodowania, a skoro zawarł umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z pozwaną, odszkodowanie zgodnie z art. 34 ust. 1 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych przysługuje z ubezpieczenia OC.

Stosownie do art. 446 § 4 k.c., kompensacie podlega doznana krzywda, a więc w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny.

Chodzi o rekompensatę krzywdy moralnej, a więc krzywdy pozostającej w sferze subiektywnych, wewnętrznych przeżyć danej osoby. Ustalenie krzywdy ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która ma stanowić jej pieniężną kompensatę.

Przepisy kodeksu cywilnego nie wskazują kryteriów, jakie należałoby uwzględnić przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego. Suma „odpowiednia” w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. nie oznacza sumy dowolnej, określonej wyłącznie według uznania sądu, gdyż jej prawidłowe ustalenie wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności, mogących mieć w danym przypadku znaczenie.

Zadośćuczynienie powinno mieć charakter kompensacyjny, a więc przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość i być tak ukształtowane, by stanowić odpowiedni ekwiwalent doznanej krzywdy. Z drugiej strony, wysokość zadośćuczynienia powinna być utrzymana w rozsądnych granicach.

Mając na względzie rozmiar krzywdy doznanej przez powoda Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że zadośćuczynienie w wysokości 50.000 zł spełnia kryteria art. 446 § 4 k.c.

Korygowanie przez sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia może nastąpić tylko wówczas, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy jawi się ono jako niewspółmiernie nieodpowiednie, mianowicie albo jako rażąco wygórowane, albo rażąco niskie.

Wbrew zarzutom apelacji, suma przyznanego powodowi przez Sąd Okręgowy zadośćuczynienia nie jest rażąco wysoka w stosunku do rozmiaru krzywdy powoda.

Niezasadnie zatem zarzuca skarżąca naruszenie art. 446 § 4 k.c.

Powód, boleśnie zniósł śmierć matki, łączyła go z matką silna więź. Po odbyciu kary pozbawienia wolności utrzymywał on z matką codziennie bliskie kontakty. Matka stanowiła dla niego oparcie w okresie pozbawienia wolności, pomogła mu powrócić do normalnego życia. Na takie wsparcie nie mógł liczyć ze strony ojca. Śmierć matki wywarła wpływ na funkcjonowanie powoda w życiu codziennym.

Fakt ustalony w oparciu o opinię psychiatryczno - psychologiczną, że przeżywanie żałoby nie spowodowało uszczerbku na zdrowiu powoda, spadku jego aktywności życiowej, że ustały już silne przeżycia emocjonalne powoda wywołane śmiercią matki a przeżywane trudności nie były wyłącznie następstwem traumy po śmierci matki uwzględnił Sąd Okręgowy należycie miarkując wysokość zadośćuczynienia.

Śmierć matki stanowiła dla powoda traumatyczne wydarzenie w życiu z uwagi na silną więź emocjonalną ze zmarłą. Matka powoda zmarła w wyniku nagłego, dramatycznego zdarzenia. Śmierć matki niewątpliwie wywołała u powoda cierpienie psychiczne, poczucie bólu, żalu i osamotnienia.

Świadczenie w postaci zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę ma charakter jednorazowy, winno obejmować wszystkie cierpienia poszkodowanego zarówno doznane, jak i te które wystąpią w przyszłości. Ten charakter zadośćuczynienia należało uwzględnić przy wymiarze „odpowiedniej sumy” świadczenia, tak jak czas trwania, intensywność cierpien psychicznych powoda, nieodwracalność skutków zdarzenia.

W następstwie zdarzenia powód pozbawiony został styczności z matką na co dzień, nie doświadczył już jej wsparcia i pomocy.

Mając na uwadze rozmiar krzywdy doznanej przez powoda w następstwie śmierci matki zasądzonego zadośćuczynienia nie można uważać za wygórowane.

Odsetki od zasądzonej kwoty zadośćuczynienia należały się powodowi od dnia zgłoszenia roszczenia o zapłatę. Regułą bowiem jest, że zobowiązania powstające z czynów niedozwolonych są zobowiązaniami bezterminowymi i stają się wymagalne po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.). Od tej chwili poszkodowany może żądać odsetek za opóźnienie stosownie do art. 481 § 1 k.c.

Powód przed wytoczeniem powództwa wezwał pozwaną do zapłaty zadośćuczynienia w kwocie 100 000 zł, po przyznaniu świadczenia w kwocie 8 000 zł podtrzymał w piśmie z 30 września 2013 r. żądanie wyższego zadośćuczynienia, odsetek domagał się od dnia wniesienia pozwu. Sąd Okręgowy odsetki zasądził od 16 września 2014 r., tj. od dnia, w którym powód w toku procesu zgłosił roszczenie o odsetki.

Niesłusznie więc kwestionuje skarżąca rozstrzygnięcie o odsetkach utrzymując, że doszło do naruszenia przepisów art. 481 i 817 k.c.

Ponieważ apelacja okazała się niezasadna, Sąd odwoławczy działając z mocy art. 385 k.p.c. oddalił ją i stosownie do wyniku sprawy, po myśli art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 k.p.c., orzekł w wyroku z 9 grudnia 2015 r. o kosztach postępowania apelacyjnego; pozwana będąc stroną przegrywającą obowiązania jest zwrócić powodowi, na jego żądanie, koszty zastępstwa prawnego w tym postępowaniu, określone według stawki z § 6 pkt 5 w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności

radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSO del. Tomasz Tatarczyk SSA Mieczysław Brzdąk SSA Lucyna Świdorska-Pilis